

Serbest Bölgede Üretim Faaliyetinde Bulunan Şirketin Yangın Nedeniyle Zarar Gören ATİK İçin Alınan Sigorta Tazminatları

Belge türü	Özelge
Kanun	KURUMLAR VERGİSİ KANUNU
Özelge no	18008620-125[2020-721-03]-210813
Tarih	15.12.2022

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

Mersin Vergi Dairesi Başkanlığı

Gelir Kanunları Grup Müdürlüğü

Sayı : E-18008620-125[2020-721-03]-210813

15.12.2022

Konu : Serbest Bölgede Üretim Faaliyetinde Bulunan Şirketin Yangın Nedeniyle Zarar Gören ATİK İçin Alınan Sigorta Tazminatları

İlgi : ...

İlgide kayıtlı özelge talep formunuzda; serbest bölgede kuruyemiş ve cips üretimi faaliyetinde bulunan Şirketinize ait bazı üretim makinelerinin yangın nedeniyle kullanılamaz hale gelmesi üzerine hurda olarak kayıtlarınıza alındığı, yangın nedeniyle oluşan zararın sigorta firması tarafından karşılandığı ve zarar gören amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin kalan değerlerinin üzerinde yapılan tazminat ödemeleri nedeniyle kazanç oluştuğu belirtilerek, söz konusu kazancın serbest bölgedeki üretim faaliyetine ilişkin istisna kapsamında kurumlar vergisinden istisna olup olmayacağı ile istisna uygulanmaması durumunda bahse konu gelirin sabit kıymet yenilemek üzere 549 Özel Fonlar hesabına alınıp alınamayacağı hususlarında Başkanlığımız görüşünün talep edildiği anlaşılmaktadır.

KURUMLAR VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN:

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinde, kurumlar vergisinin mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safı kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safı kurum kazancının tespitinde, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasında;

"Bilanço esasına göre ticari kazanç, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet farktır. Bu dönem zarfında sahip ve sahiplerce;

1-İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir;

2-İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur.

Ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri ile bu Kanunun 40 ve 41 inci madde hükümlerine uyulur."

hükümlerine yer verilmiştir.

Öte yandan, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları, Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yıllık vergileme döneminin sonuna kadar gelir veya kurumlar vergisinden müstesna tutulmuştur.

Söz konusu kurumlar vergisi istisnasının uygulanmasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin "5.12.3." bölümünde yapılmış olup, Tebliğin "5.12.3.7. *İmalat faaliyetlerine uygulanacak istisna*" başlıklı alt bölümünde;

"5.12.3.7.1. Genel olarak

Serbest bölgelerde imalat faaliyetinde bulunan mükelleflerin bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları, Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyeliğinin gerçekleştiği tarihi içeren yıllık vergileme döneminin sonuna kadar kurumlar vergisinden istisnadır.

Bu istisnadan, bölgede yeni faaliyete geçen mükellefler ile faaliyet ruhsatlarında yer alan sürenin dolmasıyla normal vergileme rejimine tabi olacak mükellefler yararlanacaktır.

Ancak,

- Üretim dışı faaliyetlerden,

- Serbest bölge dışında üretilen malların satışından,

- Faaliyet ruhsatında belirtilen alan dışında üretilen malların satışından,

-Serbest bölgede veya serbest bölge dışında fason olarak imal ettirilen ürünlerin satışından

elde edilen kazançlar istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir.

İstisna uygulamasında, imal edilen ürünün yurt dışına ya da yurt içine satılmasının bir önemi bulunmamaktadır...."

açıklamalarına yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde, yangın nedeniyle zarar gören makineleriniz nedeniyle sigorta şirketinden alınan tazminat tutarının, üretim faaliyeti dışında elde edilen kazançlar kapsamında olması nedeniyle, kurumlar vergisi istisnası kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

VERGİ USUL KANUNU YÖNÜNDEN:

213 sayılı Vergi Usul Kanununun;

- 313 üncü maddesinde, "*İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle 269 uncu madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin birinci kısımdaki esaslara göre tespit edilen değerinin, bu Kanun hükümlerine göre yok edilmesi amortisman mevzuunu teşkil eder.*

İlgili mevzuat gereğince sözleşme süresinden sonra bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikali öngörülen amortisman tabi iktisadi kıymetlerden (sözleşme süresinde yenilenmesi gerekenler hariç), sermayenin veya özel maliyet bedellerinin itfası hükümlerine göre amortisman tabi tutulanlar, genel hükümler uyarınca ayrıca amortisman tabi tutulamazlar.

Değeri 50.000.000.- lirayı (2022 yılı için 2.000 TL) aşmayan peştemallıklar ile işletmede kullanılan ve değeri 50.000.000.- lirayı (2022 yılı için 2.000 TL) aşmayan alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlar amortismanına tabi tutulmayarak doğrudan doğruya gider yazılabilir. İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz edenlerde bu had topluca dikkate alınır.",

- 329 uncu maddesinde, "Yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen ziyaa, uğrıyan amortismanına tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden (Amortismanlı olanlarda ayrılmış olan amortisman çıktıktan sonra kalan değerden) fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kar veya zarar hesabına geçirilir.

Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerce;

a) Alınan sigorta tazminatı ile tamamen veya kısmen zarar gören amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı, işin niteliğine göre zorunlu bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa tazminat fazlası, tazminatın alındığı tarihi takip eden üçüncü takvim yılının sonuna kadar pasifte geçici bir hesapta tutulabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde zarar gören iktisadi kıymetlerin yenilenmesi veya benzer mahiyetteki bir iktisadi kıymetin iktisabı gerçekleşmezse, geçici hesapta tutulan tazminat fazlası, tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.

b) Pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası, finansal kiralama yoluyla edinilenler de dâhil olmak üzere (a) bendindeki esaslar dâhilinde iktisap edilen bir veya birden fazla kıymetin bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlarına mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

c) Pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası, zarar gören iktisadi kıymetin yerine iktisap edilen yeni kıymetlerin amortisman ayrılacak tutarından fazla ise bu fazlalık, tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının kâr ve zarar hesabına eklenir.

ç) Tazminatın alındığı yılı takip eden üçüncü takvim yılının sonundan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi hâlinde pasifte geçici bir hesapta tutulan tazminat fazlası o yılın kâr ve zarar

hesabına eklenir.

..."

hükümlerine yer verilmiştir.

Bu bağlamda, mezkûr madde uygulamasında "Yenileme Fonu", iktisadi işletmelere dahil amortismanla tabi iktisadi kıymetin yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen ziyaa uğramasından dolayı alınan sigorta tazminatı sonucu doğan kârın (sigorta tazminatının, ziyaa uğrayan iktisadi kıymetin mezkûr Kanun gereğince tutulması zorunlu kayıtlardaki değerinden, bu iktisadi kıymet için ayrılmış olan amortisman çıkarılmak suretiyle tespit edilen net defter değerini aşan kısmının), bilançonun pasifinde tazminatın alındığı yılı takip eden takvim yılından başlamak üzere azami üç yıl süre ile bekletilmesini ifade eden bir vergi erteleme yöntemi olarak işletme içi yatırımları teşvike yönelik bir uygulamadır. Söz konusu uygulama, sigorta tazminatının alındığı yılı takip eden takvim yılından başlamak üzere üç yıl içerisinde aynı nitelikteki bir iktisadi kıymetin iktisap edilmesi ve yenileme fonunda tutulan karın yeni alınan iktisadi kıymetin amortismanından mahsup edilmek suretiyle kullanılması şeklinde uygulanmaktadır. Söz konusu süre içinde yeni bir iktisadi kıymet iktisap edilmemesi halinde yenileme fonunda tutulan karın üçüncü yılın vergi matrahına eklenmesi gerekmektedir.

Yenileme fonundan yararlanabilmek için ziyaa uğrayan iktisadi kıymetin yenilenmesinin zaruri bulunması veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilip teşebbüse geçilmiş olunması gerekmektedir. Eğer elden çıkarılan iktisadi kıymetin yenilenmesinin zaruri bulunduğu açıksa bu durum yenileme fonu ayrılması için yeterli bulunmaktadır.

Mezkûr Kanunun 329 uncu maddesinde geçen "ziyaa uğrayan malların yenilenmesi"nden kasıt, ziyaa uğrayan iktisadi kıymetle aynı özelliklere sahip ve aynı işi ifa edecek ikinci el veya sıfır yeni bir iktisadi kıymetin alınması olup, yenileme fonunun iktisadi kıymet iktisabında kullanılması halinde, bilançonun pasifinde yer alan fon, yeni iktisadi kıymet için ayrılacak amortismanlara mahsup edilmektedir.

Ayrıca, aynı maddede, yenileme fonuna aktarılan karın, satışın yapıldığı yılı takip eden takvim yılı başından itibaren üç yıl içerisinde yeni bir iktisadi kıymet iktisabında kullanılmaması halinde üçüncü yılın

vergi matrahına, söz konusu süre içerisinde işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde ise o yılın vergi matrahına ilave edilmesi öngörülmüştür.

Buna göre, serbest bölgede faaliyet gösteren şirketiniz bünyesinde çıkan yangın nedeniyle kullanılamaz hale gelen amortismanına tabi iktisadi kıymetleriniz nedeniyle sigorta şirketinden tahsil ettiğinizi belirttiğiniz tazminatın, söz konusu iktisadi kıymetlerin net defter değerinden fazla olan kısmının, Kanunun 329 uncu maddesinde öngörülen usul ve esaslar dahilinde, yenileme fonu olarak "549. Özel Fonlar Hesabı"na alınması mümkün bulunmaktadır.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 10.09.2026